

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 340/09-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. J. C., P., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 9/2001 a postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 267/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. J. C. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. apríla 2009 doručená sťažnosť JUDr. J. C. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a

práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 9/2001 a postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 267/2008 (ďalej aj „namietané konanie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že U., a. s., B., v súvislosti s nariadením výkonu rozhodnutia poslala 5. marca 2002 na účet sťažovateľa (ako právneho zástupcu oprávneného) trovy právneho zastúpenia v sume 14 420 Sk. Výkon rozhodnutia bola nariadený uznesením okresného súdu sp. zn. E 133/2000 z 25. februára 2000, ktoré nadobudlo právoplatnosť a stalo sa vykonateľným 20. decembra 2000. Napriek uvedenému okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 4 C 9/2001 zo 4. apríla 2006 tak, že sťažovateľ má vrátiť prijaté plnenie z dôvodu vydania bezdôvodného obohatenia. Krajský súd v odvolacom konaní rozsudkom sp. zn. 5 Co 267/2008 z 21. januára 2009 napadnutý prvostupňový rozsudok potvrdil.

Podľa sťažovateľa oba sudy porušili *«ust. § 159 ods. 3 OSP („Len čo sa vo veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova“)* - RES IUDICATA: *Plnenie v sume 14 420,00 Sk, ktoré som prijal dňa 05. 03. 2002 právnym titulom zaplataenia náhrady trov právneho zastúpenia, nie je bezdôvodným obohatením, nie je majetkový prospech získaný bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu, plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol alebo plnením z nepoctivých zdrojov».*

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo veci rozhodol týmto nálezom:

„a) obaja porušovatelia svojimi rozhodnutiami uvedenými vyššie porušili Občiansky súdny poriadok v platnom a účinnom znení a tým vo vzťahu k mojej osobe aj moje základné ľudské právo na právnu ochranu,

b) obe napadnuté rozhodnutia zruší,

c) a prizná mi za toto porušenie primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000,00 €.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh prerokuje bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či sťažnosť spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či existujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

1. K namietanému porušeniu označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 9/2001

V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, ktorý znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťou

iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom.

Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

V súlade so zásadou subsidiarity právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov.

Ústavný súd konštatuje, že preskúmanie napadnutého postupu okresného súdu bolo v rámci odvolacieho konania v právomoci krajského súdu. V súvislosti s namietaným porušením označených základných práv je z ústavného hľadiska podstatné a určujúce len preskúmanie postupu krajského súdu (obdobne napr. m. m. III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05). Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu označených práv postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 267/2008

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo

dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 16/04, I. ÚS 27/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, IV. ÚS 55/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05, IV. ÚS 288/05).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani to, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil.

Ústavný súd sa pri výkone svojej funkcie podľa ústavy zameriava na kontrolu zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie vnútroštátnych právnych predpisov všeobecnými súdmi s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a slobodách.

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že v konaní vo veci samej môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré predchádzalo ich vydaniu, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98,

I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Prvoradou úlohou ústavného súdu je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („iura novit curia“). Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (mutatis mutandis napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06). V právomoci ústavného súdu je iba preskúmanie právneho názoru všeobecného súdu z hľadiska dodržania ústavných princípov, čo však neznamená aj oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojim vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov všeobecných súdov.

Sťažovateľ bol ako odporca v II. rade v posudzovanom súdnom konaní rozsudkom okresného súdu sp. zn. 4 C 9/2001 zo 4. apríla 2006 zaviazaný zaplatiť navrhovateľovi sumu 14 420 Sk s príslušenstvom z dôvodu vydania bezdôvodného obohatenia. Okresný súd vyhovel návrhu na základe zistenia, že sťažovateľovi bola v rámci výkonu rozhodnutia poukázaná suma, ktorá bola vymožená od inej osoby, než tej, ktorá bola v konaní o výkon rozhodnutia osobou povinnou. Z pripojeného spisového materiálu, ako aj z vyžiadaného súvisiaceho spisu okresného súdu vyplýva, že krajský súd pôvodne rozhodol v tejto veci rozsudkom sp. zn. 5 Co/318/2006 z 25. apríla 2007, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že návrh zamietol a navrhovateľa zaviazal na náhradu trov konania.

Uvedený rozsudok krajského súdu bol však na základe dovolania podaného navrhovateľom zrušený rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo/207/2007 z 25. septembra 2008 a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Najvyšší súd v tomto rozsudku okrem iného uviedol:

„V prejednávanej veci z peňažného účtu žalobcu došlo núteným výkonom rozhodnutia k uspokojeniu žalovaného 1/ ako oprávneného účastníka (následne aj k uspokojeniu žalovaného 2/), aj keď žalobca nebol povinným subjektom v konaní o nútenom výkone rozhodnutia. V kontexte prejednávaného prípadu potom plynie, že prijatím peňažnej pohľadávky z peňažného účtu žalobcu sa zväčšil majetok žalovaného 1/

(následne aj majetok žalovaného 2/) o to, o čo sa mal zväčšiť plnením zo strany jeho dlžníka. Z uvedeného je rovnako zrejmé, že dlžníkov záväzok vyplývajúci z právoplatného rozhodnutia nezanikol.“

Zároveň najvyšší súd ako dovolací súd vyslovil právny názor, podľa ktorého je v okolnostiach daného prípadu dôležité *„sledovať hmotnoprávne dôsledky, ak oprávnený na základe vykonateľného rozhodnutia smerujúceho proti povinnému získal pri nútenom výkone rozhodnutia (exekúcii) plnenie z majetku inej osoby než povinnej, a je potrebné zvýrazniť, že vykonateľným rozhodnutím bol založený vzťah medzi oprávneným a povinným. Je potrebné vychádzať z toho, že dlžník má svoju povinnosť splniť zo svojho majetku (prostriedkov) a nie z majetku inej, na veci nezúčastnenej osoby. Pokiaľ napriek tomu pri nútenom výkone rozhodnutia bol oprávnený uspokojený z majetku na veci nezúčastnenej osoby, nemožno so zreteľom k ustanoveniu § 559 OZ uvažovať o riadnom splnení povinnosti z rozhodnutia bez ďalších právnych dôsledkov. V takom prípade spravidla dochádza ku vzniku právneho vzťahu medzi veriteľom, ktorý získal prospech z plnenia bez právneho dôvodu a inou osobou, pre vysporiadanie ktorého je potrebné pripustiť uplatnenie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia.“*

Po zrušení rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co/318/2006 z 25. apríla 2007 bol krajský súd viazaný právnym názorom vysloveným v rozhodnutí dovolacieho súdu [§ 243b ods. 5 v spojení s § 226 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)], na základe čoho po opätovnom preskúmaní veci dospel k záveru, *„že rozsudok súdu prvého stupňa je potrebné ako vecne správny v napadnutej časti, čo do istiny voči odporcovi 1/, 2 (t. j. sťažovateľovi, pozn.) potvrdiť a v časti týkajúcej sa náhrady trov konania voči odporcovi 2/ zmeniť podľa § 220 O. s. p.“*, a v tomto zmysle nadväzne na to rozhodol rozsudkom sp. zn. 5 Co 267/2008 z 21. januára 2009.

Pokiaľ sťažovateľ tvrdí, že v danej veci bol porušený § 159 ods. 3 OSP vyjadrujúci prekážku veci právoplatne rozhodnutej (res iudicata), nemožno tento jeho názor akceptovať. Ako už bolo uvedené, sťažovateľ ako právny zástupca oprávneného na základe vykonateľného rozhodnutia smerujúceho proti povinnému pri nútenom výkone rozhodnutia

získal plnenie z majetku inej osoby ako povinnej (t. j. v namietanom konaní od navrhovateľa), a to napriek tomu, že vykonateľným rozhodnutím bol založený vzťah medzi oprávneným a povinným. Navrhovateľovi (z účtu ktorého bolo plnenie v prospech sťažovateľa zrazené, aj keď nebol osobou povinnou) preto vzniklo právo na vydanie bezdôvodného obohatenia. Vzhľadom na to nemôže ísť v danej veci o prekážku res iudicata, a teda nemohol byť ani porušený § 159 ods. 3 OSP, pretože o vydaní bezdôvodného obohatenia súd predtým v iných konaniach právoplatne nerozhodol.

V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Ústavný súd pri preskúmaní namietaného postupu krajského súdu dospel k záveru, že krajský súd sa primerane vysporiadal s argumentáciou sťažovateľa, ktorá sa v podstate zhoduje s argumentáciou v tejto sťažnosti, a správne ustálil skutkový stav veci. Zároveň relevantné zákonné ustanovenia aplikoval spôsobom, ktorý neodporuje ich zneniu, účelu ani označeným článkom ústavy. Nezistil žiadne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné postup krajského súdu označiť za nezlučiteľný s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou ustanovenými princípmi súdneho rozhodovania (čl. 144 ods. 1 ústavy).

Z uvedeného dôvodu podľa názoru ústavného súdu nejestvuje ani vzájomná príčinná súvislosť medzi označenými právami sťažovateľa a postupom krajského súdu pri rozhodovaní v danej veci, ktorá by umožňovala vysloviť záver o porušení sťažovateľom označených práv. Skutočnosť, že sa sťažovateľ nestotožňuje s právnym názorom krajského súdu, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti uvedeného rozhodnutia.

O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných

ustanovení, že by zásadne poprel ich účel alebo význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03), pričom v konkrétnych okolnostiach danej veci sa tak podľa názoru ústavného súdu nestalo.

Keďže s ohľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutý postup krajského súdu v označenom konaní nemá žiadnu vecnú súvislosť s tvrdeným porušením označených práv sťažovateľa, odmietol jeho sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. októbra 2009